

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

«Затверджено»

Голова приймальної комісії,
в.о. ректора Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Анатолій ЦЬОСЬ

Протокол приймальної комісії № 3
від 23 квітня 2025 р.*

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ
ІЗ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С4 ПСИХОЛОГІЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

**освітньо-наукова програма – ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ:
ГЕНЕЗА, ЗДОРОВ'Я, БЕЗПЕКА**

ЛУЦЬК – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного іспиту розроблена робочою групою факультету психології Волинського національного університету імені Лесі Українки відповідно до освітньо-наукової програми «Психологія особистості: генеза, здоров'я, безпека» спеціальності С4 Психологія та передбачає перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності С4 Психологія для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти. У програмі відображено основні методологічні підходи та дослідницькі методи, етичні принципи професійної діяльності, фундаментальні розділи сучасної психології: Загальна психологія, Психологія особистості, Вікова психологія, Педагогічна психологія, Соціальна психологія, Експериментальна психологія та психодіагностика, Методика та організація наукових досліджень, а також ОК, які викладаються на ОР «Магістр» для всіх освітніх програм: Психологія особистісної події, Психологія здоров'я та ортобіоізу особистості, Психологія безпеки.

Приймальна комісія Університету допускає до участі в конкурсному відборі для вступу до аспірантури вступників на основі повної вищої освіти (диплом магістра/спеціаліста).

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ

1. Загальна психологія

Предмет загальної психології і основні підходи до його розуміння. Місце психології серед природничих і гуманітарних дисциплін. Психіка та свідомість. Методологічні проблеми дослідження психіки. Зв'язок психології з іншими науками. Галузі психології та їх прикладна значущість.

Причини мультипарадигмальності сучасної психології і їх інтерпретація. Українська психологічна школа.

Розвиток психіки та свідомості. Елементарна сенсорна психіка. Передумови виникнення свідомості. Роль соціальних факторів в формуванні і розвитку форм свідомості. Історичний розвиток людської свідомості. Значення мови для формування психічних процесів людини. Мова як друга сигнальна система.

Поняття про діяльність. Психологічна структура діяльності. Види діяльності. Творчість як специфічний вид діяльності. Креативність як характеристика особистості. Основні підходи до розуміння креативності.

Поняття про темперамент, підходи до його вивчення. Темперамент як психодинамічна основа організації діяльності людини. Типологічний підхід до темпераменту та теорії темпераменту.

Поняття про здібності та їх структуру. Види здібностей. Генетичні і соціальні детермінанти здібностей і процесу їх розвитку.

Пізнавальна сфера як основа формування внутрішньої картини світу. Відчуття і сприймання. Значення сенсорних процесів життєдіяльності людини. Сенсорна депривація. Фізіологічна основа відчуття. Види відчуттів. Психофізичні характеристики відчуттів. Загальна характеристика сприймання. Види сприймання. Основні властивості сприймання: предметність, осмисленість, узагальненість, константність, вибірковість.

Індивідуальні характеристики сприймання. об'єм, швидкість, точність,

повнота. Методи діагностики перцептивних здібностей.

Увага і пам'ять. Нейрофізіологічні основи уваги. Принцип домінанти в роботі мозку. Види уваги. Властивості індивідуальної уваги: концентрація, стійкість, переключення, обсяг, розподіл. Методи психодіагностики уваги. Загальна характеристика пам'яті. Види пам'яті і критерії її поділу на види. Загальна характеристика мнемічних процесів.

Загальна характеристика категорії мислення. Функції мислення: розуміння, розв'язання проблем і задач, цілеутворення, рефлексія. Психологічний аналіз процесу розв'язання задач. Мисленнєві операції: аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, порівняння. Види мислення і критерії його класифікації. Природа інтелекту. Розвиток поглядів на природу інтелекту. Сучасні підходи до розуміння інтелекту.

Мова і мовлення як психічні процеси. Види мовлення. Мова і спілкування. Мова як друга сигнальна система. Зв'язок мови і мислення. Розуміння мови. Розвиток мови. Психолінгвістичні концепції і дослідження.

Поняття про емоції та почуття. Фізіологічні механізми емоцій та почуттів. Основні підходи до розуміння ролі емоційного відображення. Форми переживань, емоцій та почуттів. Психологія атракції. Психологічні механізми виникнення симпатії, дружби та любові.

Потреби, мотиви, мотивація як категорії наукової психології. Проблема класифікації мотивів у психологічних дослідженнях мотивації. Мотивація у структурі особистості. Мотиваційна саморегуляція. Психологія вчинку. Просоціальна поведінка.

2. Психологія особистості

Поняття про особистість. Активність особистості та її джерела. Життєвий шлях особистості. Психологічні теорії особистості і їх основні компоненти. Розвиток і формування особистості.

Психоаналіз: основні концепції та принципи. Рівні свідомості: топографічна модель: свідомість, підсвідоме, несвідоме. Структура особистості і характеристика її ядра: ід; его; суперего. Динаміка особистості: інстинкт, кількість і види інстинктів, тривога. Розвиток особистості: п'ять стадій психосексуального розвитку. Природа тривоги і її види. Захисні механізми его.

Аналітична теорія Карла Юнга. Особистість як цілісність (індивідуація). Взаємодія між системами особистості. Динаміка особистості: психічна енергія, психічні цінності, констелююча сила комплексу, принцип еквівалентності, принцип ентропії, застосування енергії. Розвиток особистості: каузальність проти теології, синхронія, спадковість, стадії розвитку, прогресія та регресія, процес індивідуації, трансцендентна функція, сублімація і витіснення, символізація. Символізм колективного несвідомого: міфи і релігія, сучасні міфи.

Індивідуальна психологія Альфреда Адлера: переживання неповноцінності і компенсація (комплекс неповноцінності і його витоки), прагнення до переваги, стиль життя як периферія особистості, соціальний інтерес, порядок народження, фікційний (надуманий) фіналізм як ідеал досконалості. Єдність особистості: стиль життя та перші спогади. Соціальний інтерес. Креативне Я.

Загальні положення біхевіоризму. Класичний біхевіоризм Дж. Уотсона. Радикальна біхевіористична концепція оперантного навчання Б. Скіннера.

Респодентна і оперантна поведінка. Принципи наuczіння: підкріплення; згасання; формування; зчеплення; розрізнення; генералізація; забобонна поведінка.

Соціально-когнітивна теорія А.Бандури. Наuczіння через спостереження. Поняття самоефективності. Теорія соціального наuczіння Д. Роттера. Інтернальний та екстернальний локус контролю: вимірювання локусу контролю, характеристики екстерналів та інтерналів.

Феноменологічні та екзистенційні концепції особистості. Екзистенційна психологія Ролло Мея. Трансперсональна концепція С.Грофа. Психосинтез Р.Асанджолі. Логотерапія В.Франкла. Трьохмірна модель особистості: психічне, фізичне та духовне.

Теорія поля К. Левіна та гештальт-психотерапія Ф. Перлза.

Феноменологічна концепція К. Роджерса. Розвиток Я_концепції (потреба ствердної уваги, умови цінності, безумовно ствердна увага), переживання загрози і процес захисту (механізми захисту), психічні розлади і психопатологія.

Основні принципи гуманістичної психології А.Маслоу. Мотивація: ієрархія потреб: дефіцитарна мотивація, фізіологічні потреби, потреби безпеки і захисту, потреби належності і любові, потреби самоповаги, потреби самоактуалізації; буттєва мотивація; різниця між D-мотивацією і В-мотивацією; досвідна перевірка ієрархії потреб. Самоактуалізація.

3. Вікова психологія

Предмет вікової психології. Поняття про вік: біологічний, соціальний, психологічний. Структура і динаміка віку. Підходи до вікової періодизації психічного розвитку людини: процесуальний і критеріальний.

Розділи вікової психології: дитяча психологія, підлітково-юнацька психологія, психологія дорослості, психологія людей літнього віку.

Основні теоретичні проблеми та практичні завдання вікової психології.

Практичне значення вікової психології. Генетична психологія.

Організаційні методи вікової психології (методи поздовжніх та поперечних зрізів, комбінований метод). Специфіка лонгітюдного методу. Труднощі у проведенні психологічних обстежень з особами різного віку та шляхи їхнього подолання.

Ключові питання онтогенезу психіки людини. Умови психічного розвитку: внутрішні та зовнішні. Чинники психічного розвитку: біологічні та соціальні; нормативні вікові, нормативні історичні та ненормативні. Теорії онтогенезу психіки людини. Поняття про сензитивні періоди та вікові кризи. Феноменологія психічної депривації. Психофізіологічний розвиток дитини у пренатальному періоді та вплив на неї зовнішнього середовища. Вроджені механізми психічного розвитку. Психологія раннього дитинства. Психологія дошкільника (пізнього дитинства). Методи психодіагностики дітей дошкільного віку.

Психологія молодшого школяра. Соціальна ситуація розвитку молодших школярів. Значення вступу до школи в розвитку дитини, труднощі, спричинені процесом адаптації до навчання в школі. Особливості психодіагностики дітей молодшого шкільного віку.

Підлітковий вік у культурному та історичному контексті. Молодіжна культура та субкультура. Загальні тенденції формування особистості. Підліток у соціальному середовищі. Підліток у сім'ї. Причини конфліктів з батьками та

шляхи їхнього вирішення. Спілкування з ровесниками. Особливості психодіагностики дітей підліткового віку.

Психологія старшокласника (юнацтва). Формування особистої ідентичності. Проблема самовизначення. Криза юнацького віку: її симптоми та шляхи подолання. Соціальне середовище. Сімейні взаємини. Індивідуалізація і автономізація. Особливості психодіагностики старшокласників.

Психологія ранньої дорослості (21-40 років). Закономірності психічного розвитку в дорослому віці. Психологічні проблеми ранньої дорослості. Основні соціальні завдання ранньої дорослості. Психодіагностика дорослих.

Психологія середньої дорослості (40-60 років). Головні соціальні завдання у середній дорослості. Криза середини життя. Моделі кризи: нормативна модель (Левінсон, Гоулд), модель переходу (Клаузен, Трол). Погляди Р. Пека на психосоціальний розвиток у середній дорослості.

Психологія пізньої дорослості (понад 60 років). Геронтопсихологія. Причини старіння. Теорії старіння. Соціально-психологічні зміни в похилому віці.

4. Педагогічна психологія.

Навчання і виховання як предмет педагогічної психології. Розділи педагогічної психології: психологія навчання, психологія виховання; психологія вчителя та педагогічної діяльності. Завдання педагогічної психології. Принципи побудови досліджень з педагогічної психології. Методи педагогічної психології.

Психологія і педагогіка навчання. Моделі навчання (інформаційна, операціональна, розвивальна). Концепції управління навчанням. Розвиток особистості в процесі навчання. Особливості навчання в інклюзивному класі. Психологія інтегрованого навчання. Особливості задіяння дистанційного навчання.

Види та структура навчальної діяльності. Основні компоненти учіння (змістові, цільові, мотиваційні, операційні, емоційно-вольові, комунікативні, результативні, контрольно-оцінювальні). Вікова динаміка процесу учіння. Психологічні умови формування вмінь самостійно вчитись. Подолання неуспішності в учінні.

Предмет психології виховання. Проблеми психології виховання. Виховання як процес формування цілісної особистості. Теорії виховання (персоналістична, академічна, спіритуалістична, соціокогнітивна, психокогнітивна, технологічна, народна педагогіка). Закономірності виховного впливу. Психологічні механізми виховання. Методи і прийоми виховного впливу. Критерії та показники вихованості. Вікові аспекти виховання і життєвий шлях особистості. Психологічні особливості дітей із асоціальною поведінкою. Психологія булінгу та особливості протистояння фізичному і психічному насиллю в школі. Психологічний аналіз вчинку учня. Особливості виховання в умовах трансформаційного соціуму.

Особливості педагогічної діяльності. Педагогічні здібності та їх структура. Формування педагогічних здібностей. Педагогічні вміння та навички. Структура педагогічної діяльності вчителя (конструктивна, організаційна, комунікативна). Професійна спрямованість особистості вчителя. Види стилів та індивідуальний стиль діяльності вчителя. Психологічні основи педагогічної оцінки,

педагогічного такту, педагогічної етики. Взаємини вчителя з учнями. Психологічна готовність вчителя до педагогічної праці. Психологія педагогічних стереотипів. Психологія педагогічного авторитаризму. Нова українська школа: реалії та перспективи розвитку.

Соціально-психологічна робота як напрям діяльності психолога. Методологія і методи психодіагностики, консультування, корекції, просвітницької роботи. Здійснення соціально-психологічної експертизи. Форми консультативної та психокорекційної роботи. Теоретико- методологічні та методичні засади роботи з групою. Планування і здійснення тренінгів. Переваги та обмеження групової роботи. Консультативна, корекційна та профілактична робота з девіантними дітьми і підлітками та з особами, що виявляють ознаки адитивної поведінки .

5. Соціальна психологія

Об'єкт, предмет, завдання, функції та галузі соціальної психології. Виникнення та становлення соціальної психології. Методологічні основи соціально-психологічного дослідження. Програма дослідження об'єкта та її складові частини. Методи соціальної психології.

Соціальна психологія особистості. Індивід, суб'єкт, особистість, індивідуальність. Соціально-психологічна структура та соціально- психологічні типи особистості. Я-концепція особистості. Самоповага та самопрезентація особистості. Соціальне та асоціальне мислення особистості. Соціальні переконання та судження. Поняття соціальної установки. Формування установок. Функції установок. Соціальні стереотипи: види та умови виникнення. Соціальні упередження та забобони.

Соціально-психологічні аспекти соціалізації особистості. Проблема соціалізації індивіда. Етапи та стадії соціалізації. Соціально-психологічні механізми соціалізації особистості. Асоціалізація, десоціалізація та ресоціалізація особистості. Позиція особистості. Життєва позиція як інтегральний критерій соціалізації особистості.

Соціально-рольова поведінка особистості. Соціальна диференціація. Показники соціальної диференціації. Особистість у структурі групових відносин. Авторитет. Престиж. Статус особистості як показник її становища у групі. Поняття соціальної ролі особистості.

Проблема спілкування в соціальній психології. Поняття спілкування в соціальній психології. Види спілкування. Структура спілкування. Комунікативна сторона спілкування. Поняття соціальної перцепції. Поняття про взаємодію. Спілкування та діяльність. Поняття способів впливу. Зараження та паніка. Навіювання та наслідування.

Соціальні та міжособистісні відносини в соціальній психології. Поняття соціальні відносини. Структура соціальних відносин. Явище атракції. Закономірності виникнення симпатії та антипатії.

Психологія соціальних ситуацій Поняття соціально-психологічної ситуації. Класифікація соціально-психологічних ситуацій. Поняття соціальної напруженості. Характеристика та типи екстремальної ситуації. Соціальні форми поведінки та способи адаптації в екстремальній ситуації.

Проблема групи в соціальній психології. Поняття групи. Класифікація груп.

Звичай, обряди, традиції як специфічні регулятори соціальної поведінки.

Психологічні характеристики великих соціальних груп. Поняття великої соціальної групи. Класифікація великих соціальних груп. Структура психології великих груп.

Психологія малих соціальних груп. Історія досліджень малої соціальної групи. Школа групової динаміки К. Левіна. Визначення групи. Розмір малої групи. Структура групи. Класифікація малих соціальних груп. Структура відносин у малій соціальній групі. Владні відносини у малій групі. Динамічні процеси в малій групі

Поняття про групову динаміку. Утворення та розвиток малої групи. Механізми групової динаміки. Соціально-психологічні ефекти малої групи. Психологічна природа групових норм. Вплив меншості на групу. Проблема групової згуртованості. Проблема міжособистісної сумісності. Поняття лідерства та керівництва. Теорії походження лідерства та керівництва.

Основні напрями досліджень у галузі прикладної соціальної психології. Політична психологія. Крос-культурна психологія. Психологія мас-медіа. Психологія управління. Організаційна психологія. Психологія сім'ї та сімейна психотерапія. Психологія торгівлі та бізнесу. Психологія піару та реклами. Психологія маніпуляцій. Характеристика основних методів соціально-психологічної діагностики.

6. Експериментальна психологія та психодіагностика

Наукове дослідження - його структура і види. Емпіричні методи в психології. Система методів психологічного дослідження. Загальнонаукові методи дослідження. Диференціація понять метод і методика дослідження. Класифікація методів психологічного дослідження.

Вимоги та об'єктивні критерії використання методів у психологічних дослідженнях. Критерії класифікації методів психології. Теоретичні методи дослідження і їх значення в сучасній психології. Переваги і недоліки окремих методів дослідження. Математично-статистичні методи в психології і їх роль в формуванні об'єктивної психології. Проблеми математично-статистичного підходу до оцінки психічних явищ.

Експеримент як нормативний метод емпіричної перевірки психологічних гіпотез. Психологічні гіпотези і реконструкції психологічної реальності при використанні експериментального методу. Види психологічних гіпотез, що перевіряються в експерименті. Операціоналізація змінних. Теоретичні інтерпретації експериментальних даних. Способи перевірки експериментальних гіпотез.

Типи експериментів в психології і критерії їх класифікації. "Природний" і "соціальний" експерименти. Генетичний метод і метод зрізів. Формуючий експеримент, експериментальні дослідження у віковій психології і соціальній психології.

Кореляційний підхід в психологічних дослідженнях. Форми контролю в кореляційних дослідженнях.

Основні напрями психодіагностичних досліджень у сучасній психодіагностиці. Професійно-етичні принципи діагностичної роботи. Понятійний апарат діагностики.

Класифікаційні системи методів дослідження у психодіагностиці. Характеристика об'єктивних та суб'єктивних методів дослідження. Проективні методи дослідження у психодіагностиці. Метод тестів: переваги та недоліки. Методики шкалювання. Структура опитувальників. Техніки репертуарних решіток. Технічне забезпечення методів психодіагностики.

Діагностичні заключення. Основні тенденції опису результатів дослідження у діагностиці. Різновиди психологічної документації. Вимоги до передачі інформації замовнику.

7. Методика та організація наукових досліджень

Наука як соціальний інститут. Наука як діяльність з виробництва знань про матеріальний і нематеріальний світ. Роль і місце науки в системі людських знань про навколишню дійсність та внутрішній світ людини.

Поняття про наукове дослідження. Основні ознаки наукового дослідження (новизна досліджуваної проблеми, доказовість висновків). Науковий напрямок, проблема і тема наукового дослідження. Вибір теми дослідження. Ознайомлення із станом обраної теми дослідження. Уточнення теми і складання програми дослідження. Обґрунтування теми дослідження, його актуальності, наукової новизни та практичного значення. Об'єкт і предмет дослідження їх сутність і значення для логіки дослідної роботи. Методологічний апарат наукового дослідження. Мета та завдання дослідження. Вибір методів дослідження. Гіпотеза наукового дослідження, її роль і значення. Теоретичний аналіз проблеми дослідження. Логіко-науковий та історично-науковий методи теоретичного аналізу проблеми. Теоретико-методологічне обґрунтування вибору методів, критеріїв та експериментальних показників дослідження. Теоретичний аналіз одержаних експериментальних результатів. Висунення і перевірка робочих гіпотез. План і методика експерименту. Вибір способів та засобів фіксації результатів експерименту. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: статистичні, графічні й табличні. Комп'ютеризація експериментальних робіт. Обробка та оформлення результатів експериментального дослідження. Побудова типологій, моделей, зв'язків між експериментальними даними та їх психологічна інтерпретація. Рівень інтерпретації експериментальних даних як показник кваліфікації дослідника.

Форми узагальнення результатів наукових досліджень: усний виклад, тези доповіді, реферат, наукова стаття, науковий звіт, дисертація, монографія. Вимоги до їх змісту та оформлення. Вибір форми представлення результатів наукового дослідження. Вимоги до оформлення наукових праць. Письмове оформлення наукової праці. Виразність і мова тексту наукової праці. Правильність застосування наукової термінології. Цитування у тексті наукової праці. Види посилань на використані літературні джерела. Пояснення зв'язку тексту з посиланнями. Спрощення бібліографічних описів у посиланнях. Складання списку літературних джерел. Показники оцінювання результативності проведеного дослідження. Рецензування завершеної наукової роботи. Підготовка до захисту та захист наукової роботи. Підготовка результатів дослідження до упровадження у практику.

Дотримання та порушення академічної доброчесності. Академічний плагіат. Самоплагіат, фабрикація та фальсифікація. Оформлення результатів

дослідження. Вимоги до оформлення наукового тексту. Вимоги до наукової статті. Оформлення цитувань та посилань у тексті. Відповідальність за порушення академічної доброчесності. Розвиток академічної культури у здобувачів освіти. Етичний кодекс психолога.

8. Психологія особистісної події

Поняття життєвої події особистості. Співвідношення особистісних та ситуаційних змінних. Автобіографічна подія як структурно-функціональна одиниця життя людини. Види подій в житті особистості. Пояснення позитивних і негативних подій. Схильність до міркувань на користь власного Я у переживанні життєвих подій. Ефект посилення на себе у переживанні життєвих подій. Незалежна та взаємозалежна Я-концепція: ознаки в переживанні життєвих подій. Самопрезентація як турбота про Я-образ: ознаки у переживанні життєвих подій. Невиправданий оптимізм у переживанні життєвих подій. Мотивація самоповаги і самопрезентація: ознаки у переживанні життєвих подій. Помилкова скромність: ознаки у переживанні життєвих подій.

Особистісна подія як репродукція і реконструкція життя людини. Інтерпсихологічні, інтрапсихологічні та екзистенційні функції автобіографічної пам'яті людини. Типи часу в автобіографічній пам'яті людини. Помилки і ефекти часової організації автобіографічної пам'яті людини. Стратегії датування подій.

Індивідуальні відмінності у функціонуванні автобіографічної пам'яті людини. Суб'єктивна періодизація особистісного розвитку. Інтервал особистісної самоідентичності. Поняття долі та її різноманітні психологічні концепції. Доля як вибір і визначення стратегії життя. Поняття життєвих сценаріїв. Метафори та їх вплив на життя людини. "Життєві" поняття. Життєві сценарії в теорії Е.Берна.

Поняття життєвого шляху в психології. Життєвий шлях та смисл життя людини. Життя та принципи утвердження життя людини. Етапи життєвого шляху людини. Фізична і соціальна модель життєвих процесів. Рушійні сили життєвого шляху людини. Універсальна обдарованість та творчий життєвий шлях особистості. Смисл життя та ефективна професіоналізація особистості. Утвердження життя людини: адаптація, самоактуалізація та самоствердження. Фізична і соціальна модель життєвих процесів.

Комплексний та системний підходи у вивченні професійного досвіду особистості. Смисл життя та ефективна професіоналізація особистості. Життєво-стильовий концепт мотиваційно-смислової регуляції професійної реалізації особистості. Механізми викривлення автобіографічних спогадів: детермінація змісту спогаду структурою розповіді; заповнення проміжків у напрямку соціального стереотипу або стереотипу індивідуального минулого досвіду. Діагностичні можливості застосування методу „Каузометрії” в професійній психології.

9. Психологія здоров'я та ортобіозу особистості

Психологія здоров'я: міждисциплінарний підхід. Психологічні галузі: експериментальна психологія, клінічна психологія, медична психологія, соціальна психологія, психологія розвитку, дитяча та вікова психологія, психофізіологія, інженерна та промислова психологія, психологія спорту,

авіаційна психологія, дефектологія. Медичні науки: епідеміологія, психіатрія, педіатрія. Інші науки: біологія, соціальна робота, суспільне (соціальне) здоров'я, медична соціологія, медична антропологія. Соціології: девіантна поведінка, культура, масова культура, соціальна медицина та ін. Психогігієна.

Основні уявлення про здорову особистість. Три найпоширеніші еталони здоров'я: античний еталон; адаптаційний еталон; антропоцентричний еталон. Головні критерії психологічного здоров'я, згідно з ВООЗ. Головні вияви психологічного здоров'я. Умови й критерії нормального розвитку. Властивості здорової особистості.

Внутрішня картина здоров'я особистості. Формування ВКЗ. Три рівні ВКЗ. Критерії діагностики внутрішньої картини здоров'я.

Психологічні механізми забезпечення психічного здоров'я особистості. Саморегуляція стану та поведінки в забезпеченні здоров'я. Аутогенне тренування. Самопереконавання. Самонавіювання. Біологічний зворотний зв'язок (БЗЗ). Медитація. Йога. Психом'язове тренування. Ідеомоторне тренування. Самоконтроль. Механізм компенсації.

Психологічний захист особистості. Заперечення. Регресія. Витіснення. Проекція. Ідентифікація. Раціоналізація. Заміщення. Сублімація. Гумор. Соціальна адаптація

Психологія впевненості особистості. Основні показники впевненості у собі. Ціль упевненої поведінки. Характеристики здорової, упевненої в собі особистості.

Психологія професійного довголіття. Поняття професійного довголіття. Категорія професійного довголіття. Фундамент професійного довголіття. Завданням психології професійного здоров'я.

Професійна діяльність в психології здоров'я сім'ї. Психологічне здоров'я сім'ї. Основні критерії психологічного здоров'я сім'ї. Схожість сімейних цінностей. Функціонально-рольова узгодженість. Соціально-рольова адекватність. Емоційна задоволеність. Адаптивність у сімейних стосунках. Спрямованість на сімейне довголіття. Ідентичність і стабільність сім'ї. Алгоритм надання психологічної допомоги сім'ї. Супервізія в системній сімейній психотерапії.

10. Психологія безпеки особистості

Психологія безпеки як міждисциплінарний напрям. Основні категорії: безпека, загроза, ризик, стрес, вразливість, резиліентність, психічна стійкість. Поняття особистої безпеки як суб'єктивного конструкту. Види безпеки: фізична, психологічна, інформаційна, економічна, соціальна. Теоретико-методологічні засади психології безпеки: гуманістичний, когнітивний, нейропсихологічний, системний підходи.

Інституціоналізація психології безпеки як наукової дисципліни. Становлення та розвиток поняття психологічної безпеки в контексті сучасних суспільних змін. Психологія безпеки як частина клінічної, військової, організаційної та освітньої психології.

Зовнішні загрози безпеці особистості: війна, насильство, переслідування, переселення, економічна нестабільність, інформаційний тиск, екологічні

загрози. Внутрішні фактори: тривожність, порушення ідентичності, невизначеність, емоційна нестабільність, порушення саморегуляції. Вразливість та психологічна стійкість особистості: чинники формування, оцінювання, технології підтримки. Роль емоційного інтелекту в підтримці безпеки.

Інформаційно-психологічна безпека: джерела деструктивного впливу, технології медіа-маніпуляцій, феномени дезінформації та когнітивного перевантаження. Психологія впливу та самозахисту в медіасередовищі. Формування навичок інформаційної гігієни та критичного мислення.

Економічна безпека особистості. Психологія бідності та багатства. Економічна тривожність. Якість життя як показник безпеки. Психологічні чинники успішності, самозабезпечення та фінансової самостійності.

Психологічна безпека в освітньому середовищі. Безпечне навчальне середовище. Психологічне насильство, булінг, мобінг, викладацький авторитаризм. Роль психолога в забезпеченні психосоціальної безпеки студентів. Психологічна безпека вчителя та викладача: джерела професійного вигорання, способи самозбереження.

Психологічна безпека у клінічній та психотерапевтичній практиці. Безпечний контакт «психолог–клієнт». Етичні аспекти. Психологічна допомога в кризових ситуаціях: травма, ПТСР, гостра стресова реакція. Інтервенції для підтримки психологічної безпеки: майндфулнес, тілесна терапія, когнітивна стабілізація.

Технології безпечної професійної взаємодії та самозбереження. Психологічне благополуччя як ресурс безпеки. Техніки саморегуляції: дихальні, тілесно-орієнтовані, когнітивні, арт-терапевтичні. Професійна резилієнтність, тайм-менеджмент, техніки самодопомоги. Формування безпечного стилю лідерства.

Психологічна діагностика безпеки особистості. Методи оцінювання відчуття безпеки, психоемоційного стану, тривожності, загрозливого середовища. Моніторинг психологічної безпеки в організаціях. Впровадження програм психологічної профілактики. Соціально-психологічні чинники ризику.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Chuiko, H., Chapliak, Ya., Komisaryk, M. (2021). Psychological safety of the individual in an unstable world. *Psychological journal*, 1(45), 65-80. <https://doi.org/10.31108/1.2021.7.1>
2. Fedchuk, O. (2022). Category of Psychological Security of Personality in Scientific Literature. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series Psychology*, (73), 67-74. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2022-73-08>
3. Hodgetts, D., Hopner, V., Carr, S., Bar-Tal, D., Liu, J. H., Saner, R., Yiu, L., Horgan, J., Searle, R. H., Massola, G., Hakim, M. A., Marai, L., King, P., & Moghaddam, F. (2022). Human Security Psychology: A Linking Construct for an Eclectic Discipline. *Review of General Psychology*, 27(2), 177-193. <https://doi.org/10.1177/10892680221109124>
4. Ito, A., Sato, K., Yumoto, Y., Sasaki, M., & Ogata, Y. (2022). A concept analysis of psychological safety: Further understanding for application to health care. *Nursing open*, 9(1), 467–489. <https://doi.org/10.1002/nop2.1086>

5. Kostruba, N.S., Khvesyk, Yu. (2021). Psychological safety of the student in the media environment. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Psychology series*.4, 33–44. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.4.8>
6. Lazorko Olha et al. (2021). The Safety of Professionalization Subjects in Psychological and Neuropsychological Aspects. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. Vol. 12, Issue 1, 19-39; <https://doi.org/10.18662/brain/12.1/168>
7. Lazorko, O., et al. (2022). Psychological Safety of the Individual in Normal and Extreme Conditions of Professional Activity: Neurophysiological Aspects. *BRAIN*, 13(1), 324–346. <https://doi.org/10.18662/brain/13.1/287>
8. Montgomery, A., Chalili, V., Lainidi, O., Mouratidis, C., Maliousis, I., Paitaridou, K., & Leary, A. (2025). Psychological safety and patient safety: A systematic and narrative review. *PloS one*, 20(4), e0322215. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0322215>
9. Pidbutska, N., Knysh, A., & Demidova, Y. (2023). Psychological safety of volunteers during the war. *Journal of Education Culture and Society*, 14(1), 66-75. DOI: 10.15503/jecs2023.1.66.75.
10. Ануфрієва Н.М. Соціальна психологія. Навч. посібник. 3-тє вид. / Н.М. Ануфрієва, Т.М. Зелінська, Н.О. Єрмакова. – К.: Каравела, 2016. – 370 с.
11. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія / А. М. Богуш. - К.: Слово, 2004. -374 с.
12. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія: [навч. посіб.] /О.Г. Видра. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 112 с.
13. Вікова і педагогічна психологія [Текст]: навч. посібник / Скрипченко О.В., Долинська Л.В. та ін. – 2-ге видання; Рек.МОН. – К.: Каравела, 2009. – 400 с.
14. Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник. – К.: Професіонал, 2007. – 208 с.
15. Заброцький М. М. Основи вікової психології [Текст] : навч. посібник / Михайло Михайлович Заброцький. – Тернопіль : Богдан, 2006. – 112 с.
16. Закалик Г. М., Терлецька Ю. М. Соціальна психологія у термінах та поняттях. - Л.: Львівська політехніка, 2018. – 198 с.
17. Католик, Г. (2024). ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ПЕРСОНАЛУ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В ОРГАНІЗАЦІЯХ. *Економіка та суспільство*, (68). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-12>
18. Ковальчук, З. Я., & Пілецька, Л. С. (2022). Психологічна безпека особистості в освітньому середовищі у форматі її психічного здоров'я. *Психологія особистості: наук. теор.-метод. і прикладн. психол. журн*, 49-57. DOI: 10.15330/ps.12.1.49-56.
19. Конфліктологія: Підручник / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін. – Харків: Право, 2002. – 256 с.
20. Копець Л. Класичні експерименти в психології: навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. / Л. В. Копець. – К.: Вид. дім "Києво- Могилянська академія", 2010. - 284 с.
21. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. Психологія здоров'я людини: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 316 с.
22. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років:

монографія / В. У. Кузьменко. М.:НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2005. - 354 с.

23. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 128 с.

24. Лазорко О., Шевцова Т. (2020). Емпіричні референти емоційної безпеки професіонала. *Психологічні перспективи*, (36). С. 159-173. <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2020-36-159-173>

25. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості: монографія / Сергій Дмитрович Максименко – Київ : Видавництво ТОВ «КММ», 2006. – 240 с.

26. Максименко С. Д., Носенко С. Л. Експериментальна психологія. / С.Д.Максименко, Е.Л.Носенко – К.: Центр учбової літератури., 2008. – 360 с.

27. Москаленко В. В. Соціальна психологія: Підручник. – К.: Центр навч. літератури, 2005. – 624 с.

28. Мушкевич М. Психологічний супровід сімей, що мають проблемних дітей. Монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 464 с.

29. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2-х кн. Кн.1: Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004. – 574 с.

30. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2-х кн. Кн.2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. – К.: Либідь, 2006. – 560 с.

31. Основи психодіагностики. Навчальний посібник. — К.: Главник, 2006.—254 с.

32. Павелків Р. В. Вікова психологія [Текст]: підручник / Роман Володимирович Павелків. – Рек. МОН. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.

33. Постоловський С., Тихомірова Є. Конфліктологія та теорія переговорів. – К.: Університетська книга, 2017. – 240 с.

34. Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник. – Київ: Каравела, 2014. – 328 с.

35. Психологія : Навчальний посібник для студентів ВНЗ / За наук. ред О. В. Винославської. – К. : Центр навчальної літератури : ИНКОС, 2005 – 350 с.

36. Психологія : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Ю. Л. Трофімова. – Вид. 6-е, стер. – К.: Либідь, 2008. – 560 с.

37. Психологія молодії сім'ї : монографія. Вид. 2-ге, доповн. та змін. Луцьк. Вежа-Друк, 2020. 392 с.

38. Психологія особистості: Словник-довідник /За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 245 с.

39. Психологія професійної діагностики та професійного консультування: практичний посібник. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 225 с.

40. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології: Навч. посіб. / В.В.Рибалка; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2006. – 530 с.

41. Роменець В. А. Історія психології ХХ століття : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. А. Роменець, І. П. Маноха. – Київ : Либідь, 1998. – 992 с.

42. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2007. – 367 с.

43. Савчин М. В. Методології психології: монографія / М. В. Савчин. – К.: Академвидав, 2013. – 224 с.

44. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. / М. В. Савчин. – Київ; Академвидав, 2007. – 481 с. – (Серія Альма матер).
45. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: Навчальний посібник. – К. Академвидав, 2005. – 360 с.
46. Сергєєнкова О. П. Вікова психологія: [навч. посіб.] / [О.П.Сергєєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасєка]. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 376 с.
47. Слюсаревський М.М., Хазратова Н.В. Соціальна психологія: Навчальний посібник. / М.М.Слюсаревський, Н.В.Хазратова. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 352 с.
48. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017 – 548 с.
49. Толкунова І.В., Гринь О.Р., Смоляр І.І., Голець О.В. Психологія здоров'я людини. Київ, 2018. 156 с.
50. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. – К.: Наукова думка, 2000. – 192 с.
51. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: Навчальний посібник. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 304 с.
52. Цюрупа М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2004. – 182 с.
53. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини : навч. посіб. / О. П. Щотка ; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин : РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. - 194 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Конкурсний бал вступника оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Вступник розв'язує 40 завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється максимально 2,5 балів. Якщо вступник надав правильні відповіді менш ніж на п'ять запитань, вступний іспит вважається не складеним.

Результати виконання завдань дозволяють виявити рівень підготовки вступника: 1 рівень (високий): 200-180 балів; 2 рівень (середній): 179-160 балів; 3 рівень (достатній): 159-140 балів; 4 рівень (низький): 139-100 балів.

Голова предметної комісії

Жанна ВІРНА

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Олег ДИКИЙ